

Διάλεξη 4^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

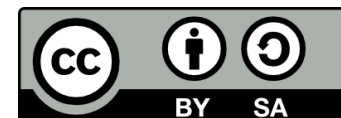

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Οι συνέπειες από την απόφαση του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ιερές μονές εναντίον Ελλάδας)

Σκοποί ενότητας

1. Η ανάλυση των συνέπειων από την απόφαση του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ιερές μονές εναντίον Ελλάδας)

Ιερές Μονές κατά Ελλάδα

- Η απόφαση του ΕΔΑΔ συνεχίζει:

Στερώντας από τις ιερές μονές κάθε περαιτέρω δυνατότητα να προσφεύγουν στα δικαστήρια για τα παράπονα που τυχόν έχουν κατά του ελληνικού δημοσίου τρίτων ή της ίδιας εκκλησίας σε σχέση με τα ιδιοκτησιακά τους δικαιώματα ή ακόμη και να παρεμβαίνουν σ' αυτές τις δίκες το α. 1, § 1 ν. 1700/1987 θίγει την ουσία του δικαιώματος προσφυγής σε δικαστήριο.

- Αφότου η μοναστηριακή περιουσία μπήκε στο στόχαστρο του κράτους κατά καιρούς επεμβαίνει νομοθετικά και είτε με απαλλοτριώσεις έναντι μειωμένης αποζημίωσης είτε με τεκμήρια και ταυτόχρονα χωρίς εύλογη αποζημίωση ή χωρίς καμία αποζημίωση, αφαιρεί την περιουσία των μονών. Για όση περιουσία δεν αφαιρεί και γι' αυτήν φροντίζει ν' αποξενωθούν οι ιερές μονές από τη διοίκηση και διαχείρισή τους.

Νέα ομολογιακά δεδομένα

- Τα νέα θετικά ομολογιακά δεδομένα που παρήχθησαν από τις κρίσεις και τις αιτιολογίες αυτής της απόφασης του ΕΔΑΔ συνοψίζονται στα ακόλουθα τρία σημεία:
 1. Η νομοθετική διατύπωση τεκμηρίων αμάχητων ή μαχητών, όπως αυτό του α. 3, § 1^Α του νόμου 1700/1987, δυνάμει των οποίων το δημόσιο θεωρείται κύριος ακίνητης περιουσίας κατεχόμενης από τρίτο, χωρίς να παρέχεται στον τρίτο η δικονομική δυνατότητα πλήρους ανταποδείξεως κυριότητάς του, δια της χρήσεως όλων ανεξαιρέτα των νόμιμων τρόπων και τίτλων που προβλέπει η εθνική νομοθεσία, άρα και της χρησικτησίας, συνιστά παραβίαση του δικαιώματος του τρίτου για ειρηνική απόλαυση της περιουσίας του. Γιατί μια τέτοια διάταξη δεν έχει δικονομικό χαρακτήρα αλλά ουσιαστικό και ισοδυναμεί με αφαίρεση της ιδιοκτησίας. Ειδικά για την ακίνητη περιουσία των ιερών μονών κρίθηκε ότι μια τέτοια αφαίρεση ιδιοκτησίας χωρίς την καταβολή αποζημίωσης συνιστά παραβίαση του α. 1, § 1 του 1^{ου} πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, άρα η σχετική ρύθμιση της εθνικής νομοθεσίας ως αντίθετη σε υπέρτερης τυπικής ισχύος νομοθέτημα δηλαδή της ΕΣΔΑ, είναι σύμφωνα με το α. 28, § 1 του Συντάγματος ανίσχυρη και δεν πρέπει να εφαρμόζεται από τα εθνικά δικαστήρια.

Νέα ομολογιακά δεδομένα (2)

2. Η νομοθετική αφαίρεση από τον έχοντα πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα φορέα του δικαιώματος κυριότητας ακινήτου της εξουσίας για διοίκηση του πράγματος η οποία συνεπάγεται και την εξουσία εκπροσώπησης ενώπιον των δικαστηρίων και ανάθεσή της σε τρίτο πρόσωπο συνιστά παραβίαση του δικαιώματος προσφυγής σε δικαστήριο κατά την ειδικότερη πτυχή του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο. Περαιτέρω δε ειδικά για τις ιερές μονές κρίθηκε ότι η αφαίρεση της εξουσίας διοικήσεως μιας κατηγορίας της περιουσίας τους και ανάθεση της εκπροσωπήσεώς τους ενώπιον των δικαστηρίων για τις αστικές διαφορές της περιουσίας αυτής σε άλλο εκκλησιαστικό ή μη νομικό πρόσωπο ακόμη και σ' αυτήν την υπερκείμενη ιεραρχικά εκκλησιαστική τους αρχή δηλαδή την εκκλησία της Ελλάδος,
- i. καθιστά τις ιερές μονές εξαρτημένες από «κηδεμόνα»
 - ii. καταλύει εν μέρει την αυτοτέλεια της νομικής προσωπικότητάς τους και
 - iii. την ουσία του δικαιώματος προσφυγής σε δικαστήριο.

Νέα ομολογιακά δεδομένα (3)

3. Οι ιερές μονές της εκκλησίας της Ελλάδος είναι ΜΚΟ κατά την έννοια του α. 25 της ΕΣΑΔ. Η τοποθέτηση αυτή σε συνδυασμό με τις αιτιολογίες που παρατίθενται στις παραγράφους 48 και 49 της απόφασης του ΕΔΑΔ συμβάλλουν στη διευκρίνιση της φύσεως της νομικής προσωπικότητας των ιερών μονών, αν δηλαδή είναι φορείς δημόσιας εξουσίας ή όχι για την οποία υπάρχει διάσταση στην ελληνική θεωρία. Αν και δε λύνει ευθέως το ζήτημα ωστόσο σημαντική είναι η παραδοχή του δικαστηρίου ότι οι αιτούσες ιερές μονές δεν ασκούν κυβερνητική εξουσία.

Άρθρο 55, ν. 2413/1996

Η απόφαση του ΕΔΑΔ έχει δύο αποδέκτες: την εκτελεστική και τη δικαστική εξουσία της Ελλάδος.

1. Η εκτελεστική όφειλε δια της κυβερνήσεως να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της από το διατακτικό της απόφασης σύμφωνα με το α. 46 σε συνδυασμό με το α. 41 της σύμβασης, και να προωθήσει προς ψήφιση νόμου που να αποκαθιστά τα πράγματα στις σύμφωνες με την ΕΣΑΔ βάσεις ή να καταβάλει την εκδικασθείσα αποζημίωση υπέρ των ιερών μονών των οποίων οι προσφυγές δεν απορρίφθηκαν.

Άρθρο 55, ν. 2413/1996 (2)

2. Η δικαστική, εάν δεν ψηφιζόταν νέος νόμος που καταργεί τις επίμαχες διατάξεις του νόμου 1700/1987 στις οποίες παραβιάζονταν οι ορισμοί της ΕΣΑΔ, δηλαδή το δικαίωμα στην ιδιοκτησία και το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη, όφειλε να μην εφαρμόζει τις διατάξεις αυτές ως αντικείμενες σε υπέρτερες τυπικής ισχύος νόμο. Εάν όμως ψηφιζόταν τέτοιος νόμος έπρεπε να τον εφαρμόσει και να τον ερμηνεύσει σύμφωνα με τα παραπάνω νομολογικά πορίσματα. Οι κατευθυντήριες γραμμές της νομολογίας του ΕΔΑΔ θα έπρεπε να είναι και οι κατευθυντήριες γραμμές της ερμηνείας του νόμου. Με την εφαρμογή του α. 55 του ν. 2413/1996 η ελληνική κυβέρνηση συμμορφωνόταν με αυτήν την απόφαση του ΕΔΑΔ.

Αιτιολογική Έκθεση

Από την αιτιολογική έκθεση που συνόδευσε το α. 55 στη Βουλή κατά την ψήφισή του, προκύπτει ότι οι ρυθμίσεις που προβλέπει έγιναν για να εναρμονιστεί η κατάσταση με το α. 6 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, και το α. 1 του πρώτου πρόσθετου πρωτοκόλλου δηλαδή το δικαίωμα στην περιουσία που κυρώθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 53 του 1974 .

Άρθρο 55, ν. 2413/1996 (3)

Η διάταξη αυτή ενώ θα έπρεπε να καταργήσει ευθέως τις διατάξεις των νόμων 1700/1987 και 1811/1988, που αφορούσαν την περιουσία των μη συμβεβλημένων ιερών μονών, το πράττει έμμεσα.

1. Ορίζει ότι οι μονές αυτές έχουν την ικανότητα να είναι διάδικοι και νομιμοποιούνται ενεργητικά και παθητικά στις δίκες που αφορούν την καταλαμβανόμενη από τους νόμους του 1700/1987 και 1811/1988 περιουσία τους. Μπορούν να διεκδικήσουν και να αναγνωρίσουν δικαστικά τα δικαιώματά τους σε κάθε ακίνητό τους, αστικό και αγροτικό, χαρακτηρισμένο παλιότερα διατηρητέο ή εκποιητέο
 - i. είτε πρόκειται για αγροτολιβαδική περιουσία της οποίας τη διοίκηση παραχώρησε ο νόμος 1700/87 στο υπουργείο γεωργίας
 - ii. είτε για όμοια περιουσία για την οποία οι μονές αυτές είχαν έγγραφο και μετεγγραμμένο τίτλο κυριότητας
 - iii. είτε πρόκειται για την αστική τους περιουσία η διοίκηση της οποίας μέχρι τότε είχε ανατεθεί στην εκκλησία της Ελλάδος κατά το α. 2, § 3 του νόμου 1811/1988.

Άρθρο 55, ν. 2413/1996 (4)

- Ορίζει το α. 55 του ν. 2413/1996 οι μη συμβληθείσες ιερές μονές, προσφεύγοντας στα δικαστήρια για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους επί της προαναφερόμενης περιουσίας, μπορούν να αποδείξουν τα εμπράγματα δικαιώματά τους με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο όχι υποχρεωτικά με έγγραφο μετεγγραμμένο τίτλο.
- Άρα μπορούν να επικαλεσθούν και να αποδείξουν κτήση κυριότητας με χρησικτησία την οποία αν και κατά τα α. 1041 και 1045 αστικού κώδικα είναι νόμιμος λόγος κτήσεως κυριότητας, ο νόμος 1700/1987 είχε εξοβελίσει απαιτώντας μόνο έγγραφο μεταγεγραμμένο τίτλο ή δικαστική απόφαση σε βάρος του δημοσίου μόνον.
- Συνεπώς οι μονές αυτές αναλαμβάνουν τη διοίκηση και διαχείριση της αγροτολιβαδικής περιουσίας τους, που κατά το νόμο 1700/1987 θεωρούνταν ότι περιήλθε στο δημόσιο εάν και εφόσον εν αμφισβητήσει του δημοσίου ή άλλου τρίτου αποδείξουν με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο και μάρτυρες την κυριότητά τους.

Άρθρο 55, ν. 2413/1996 (5)

3. Ανακαλούνται αυτοδίκαια όλες οι συναφείς διοικητικές πράξεις και εγκύκλιοι που μέχρι τότε είχαν εκδοθεί σχετικά με την περιουσία αυτών των μονών και το κυριότερο καταργείται κάθε αντίθετη με τα ανωτέρω διάταξη, όχι μόνο δικονομική αλλά και ουσιαστική. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει την πλήρη κατάργηση του α. 3 του ν. 1700/1987 και του α. 2, § 3 του ν. 1811/1988, διότι αν ο νομοθέτης ήθελε να αποδώσει στις μη συμβληθείσες ιερές μονές μόνο το δικονομικό δικαίωμα να έχουν την ικανότητα να είναι διάδικοι και να νομιμοποιούνται στις σχετικές δίκες θα περιοριζόταν στην κατάργηση μόνο κάθε αντίθετης δικονομικής διατάξεως. Άρα καταργήθηκε το τεκμήριο του νόμου 1700/1987 και οι συνέπειές του.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Το ΕΔΑΔ με την απόφασή του έκρινε αναφορικά με το τεκμήριο ότι δεν αποτελεί απλώς ένα δικονομικό κανόνα που αφορά το βάρος αποδείξεως αλλά μια ουσιαστική διάταξη της οποίας το αποτέλεσμα είναι η μεταβίβαση της πλήρους κυριότητας της επίδικης γης στο δημόσιο.
- Συνακόλουθα καταργήθηκε και η διάταξη του α.2, § 3 του ν. 1811/1988 που έδινε τη διοίκηση και διαχείριση της αστικής περιουσίας των μη συμβληθεισών ιερών μονών στην εκκλησία της Ελλάδος, διότι η ουσιαστικού χαρακτήρα αυτή διάταξη αφορά την πεμπτουσία του δικαιώματος κυριότητας, δηλαδή τη διοίκηση και διαχείριση του πράγματος.
- Αν η διάταξη αυτή ερμηνευτεί με βάση την ιστορικοπολιτική ερμηνεία έχοντας κυρίως ως γνώμονα γι' αυτό τα πορίσματα της απόφαση του ΕΔΑΔ όπως αναλύθηκαν ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του ν. 1700/1987 και 2, § 3 του ν. 1811/1988 και λογικά όσες είναι παρακολουθητικές αυτών έχουν καταργηθεί, αφού ως ερχόμενες σε αντίθεση με την ΕΣΔΑ είναι ανίσχυρες.
- Αν δεν έχει τεθεί σε ισχύ το α. 55 οι κριθείσες ως αντίθετες στην ΕΣΔΑ ανωτέρω διατάξεις δηλαδή σε υπέρτερης τυπικής ισχύος νομοθέτημα είναι σύμφωνα με το α. 28, § 1 ανίσχυρες και δεν πρέπει να εφαρμόζονται από τα εθνικά δικαστήρια και τη διοίκηση.

Μη υλοποίηση ν. 1700 & 1811

- Κανένας από τους δύο αυτούς νόμους 1700 και 1811 δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα, διότι ούτε τα προεδρικά διατάγματα που προβλέπει ο νόμος 1700 έχουν εκδοθεί, ούτε οι επιτροπές που προβλέπει ο νόμος 1811 έχουν συγκροτηθεί.
- Συνοψίζοντας:
 1. Για τις ιερές μονές που συμβλήθηκαν ή προσχώρησαν στην παραπάνω σύμβαση αργότερα το νομικό τοπίο είναι καθαρό.
 2. Τη διοίκηση και διαχείριση α) της διατηρητέας αστικής περιουσίας τους και β) της διατηρητέας αγροτολιβαδικής και δασικής περιουσίας τους, που θα απέμενε στην κυριότητά τους μετά τις αναφερόμενες στη σύμβαση παραχωρήσεις προς το δημόσιο, θα είχαν οι ίδιες ιερές μονές.

Μη υλοποίηση ν. 1700 & 1811 (2)

3. Τη διοίκηση και διαχείριση της ρευστοποιητέας αστικής και αγροτολιβαδικής δασικής περιουσίας που τυχόν θα τους απέμενε θα είχε πλέον η εκκλησία της Ελλάδος η οποία ορίστηκε οιονεί καθολική διάδοχος του καταργουμένου ΟΔΕΠ αφού θα υπεισέρχονταν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του.
4. Για τη διοίκηση διαχείριση και αξιοποίηση της περιουσίας αυτής συστήθηκε το 1998 με τον κανονισμό 100 του 1998 η εκκλησιαστική κεντρική υπηρεσία οικονομικών (ΕΚΥΟ).
- Η αφαίρεση εξουσίας διοικήσεως μιας κατηγορίας της περιουσίας τους και η ανάθεση της εκπροσωπήσεως της ενώπιον δικαστηρίων για τις αστικές διαφορές της περιουσίας αυτής σε άλλο εκκλησιαστικό ή μη νομικό πρόσωπο, ακόμη και σ' αυτήν την περικείμενη εκκλησιαστική τους αρχή, κρατά τις ιερές μονές εξαρτημένες από κηδεμόνα. Καταλύει εν μέρει την αυτοτέλεια της νομικής προσωπικότητάς τους και θίγει την ουσία του δικαιώματος προσφυγής στο δικαστήριο.

Μη συμβεβλημένες ιερές μονές

Για τις ιερές μονές που δε συμβλήθηκαν, και αναφορικά με όλη την περιουσία τους αστική και μη, οπωσδήποτε κι αν είχε χαρακτηριστεί στο παρελθόν, και ανεξάρτητα από το είδος του τίτλου κτήσεως κυριότητάς τους, ισχύουν τα ακόλουθα:

Τη διοίκηση και διαχείριση κάθε είδους ακίνητης περιουσίας τους θα έχουν πλέον οι ίδιες ως κυρίες αυτής, όπως αρμόζει κατά γενικό δικανικό κανόνα σε κάθε κύριο. (α. 1999, 1000, 1094, 61 αστικού κώδικα, 17 συντάγματος και τούτο διότι οι διατάξεις του νόμου 1700/1987 που προέβλεπαν τα αντίθετα καταργήθηκαν από το α. 55 του νόμου 2413/1996, όπως ερμηνεύθηκε ανωτέρω στο α. 2, § 3 του νόμου 1811/1988 που έδινε τη διοίκηση και διαχείριση της αστικής περιουσίας τους στην εκκλησία της Ελλάδος καταργήθηκε ομοίως)

Διαχείριση υπό περιορισμούς

• Το ηγουμενοσυμβούλιο που διοικεί τη μονή ασκεί τη διαχείριση της περιουσίας όχι κατά το δοκούν, αλλά σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, έχοντας κυρίως υποχρέωση να φροντίζει για την προστασία βελτίωση και την επαύξηση της περιουσίας της μονής. Η διαχείριση ασκείται με την επιβεβλημένη φειδώ και προσοχή και μέσα πάντοτε στα πλαίσια και τις επιταγές που έχει καθορίσει ο νομοθέτης και με βάση τις ρητές και ειδικές εξουσίες που η συγκεκριμένη διάταξη παρέχει.

Περί ΟΔΕΠ νομοθεσία

- Σε εκτέλεση και κατά εξουσιοδότηση της περί ΟΔΕΠ νομοθεσίας εκδόθηκαν κατά καιρούς ειδικότερα νομοθετήματα που εξειδίκευαν τον τρόπο διοίκησης και διαχείρισης της μοναστηριακής περιουσίας.
- Οι νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις είχαν ως βάση τη θεμελιώδη ρύθμιση του α. 8 του προεδρικού διατάγματος 14 του 1931 περί διακρίσεως μοναστικής περιουσίας σε διατηρητέα και εκπονητέα με διάφορο καθεστώς διοίκησης της κάθε μίας.

Νομοθετήματα

Τα νομοθετήματα είναι:

1. Ο κανονισμός 14 του 1981 περί ΟΔΕΠ νομοθεσίας.
2. Το προεδρικό διάταγμα της 1/5.3.1932 περί διοικήσεως και διαχειρίσεως της διατηρούμενης περιουσίας των μονών.
3. Το νομοθετικό διάταγμα της 12/23.2.1948 περί όρων και τρόπου εκποιήσεως των ακινήτων της διατηρούμενης περιουσίας των μονών, και
4. Οι κανονιστικές διατάξεις 3 και 4 του 1969 περί εκποιήσεως και εκμισθώσεως αντιστοίχως των εκκλησιαστικών ακινήτων και κινητών.

Ρυθμίσεις

Στα νομοθετήματα αυτά προβλέπονται πολλές ρυθμίσεις που κάμπτουν και αναιρούν τη λειτουργική ανεξαρτησία των ιερών μονών ως νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και εξαρτούν διοίκηση και διαχείριση της περιουσίας τους από την έγκριση κατά κανόνα του οικείου μητροπολίτη και σπανιότερα της ιεράς συνόδου της εκκλησίας της Ελλάδος.

1. Για την κατάργηση δίκης με συμβιβασμό, παραίτηση από την αγωγή και λοιπά απαιτείται έγκριση ιεράς συνόδου μετά από αιτιολογημένη πρόταση του οικείου μητροπολίτη α. 2 περίπτωση Β και προεδρικό διάταγμα 1/5.3.1932.

Ρυθμίσεις (2)

2. Για την αυτοκαλλιέργεια μοναστηριακών γαιών ή την καλλιέργεια με αυτεπιστασία απαιτείται προηγούμενη έγκριση του οικείου μητροπολίτη α. 3 εδ. Α προεδρικού διατάγματος 1/5.3.1932.
3. Ο μητροπολίτης ορίζει τον αναπληρωτή του κωλυομένου ηγουμένου ενώπιον του οποίου θα διεξαχθεί εκτός της έδρας της μονής δημοπρασία για την εκμίσθωση μοναστηριακών γαιών α. 3, εδ. Ε προεδρικού διατάγματος 1/5.3.1932.

Ρυθμίσεις (3)

4. Η τακτική δημοπρασία για την εκμίσθωση μοναστηριακών γαιών διενεργείται από το ηγουμενοσυμβούλιο μετά από έγκριση του οικείου μητροπολίτη ενώ όταν πρόκειται να γίνουν δημοσιεύσεις της δημοπρασίας στις εφημερίδες απαιτείται ειδική έγγραφη άδεια αυτού. α. 4 εδ. Α και Γ προεδρικού διατάγματος 1/5.3.1932.
5. Αναγκαίος όρος των μισθώσεων μοναστηριακών κτημάτων είναι ότι ο μισθωτής δεν μπορεί να επιφέρει αλλοιώσεις στο μίσθιο χωρίς τη νόμιμη άδεια του μητροπολίτη που παρέχεται μετά του ηγουμενοσυμβουλίου α. 5, εδ. α και α. 13 προεδρικού διατάγματος 1/5.3.1932.

Βιβλιογραφία

1. Σύνταγμα της Ελλάδας
2. Ευρωπαϊκή σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου
3. Νόμος 1700/1987
4. Νόμος 2413/1996
5. Νομοθετικό Διάταγμα 53/1974

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

